

FIȘA DISCIPLINEI, 2021-2022

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Facultatea de Teologie Ortodoxă
1.3 Departamentul	Departamentul de Teologie Ortodoxă
1.4 Domeniul de studii	Teologie (Ortodoxă)
1.5 Ciclul de studii	Licență
1.6 Programul de studiu / Calificarea	<i>Teologie ortodoxă pastorală</i>

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Teologie Dogmatică Ortodoxă III	2.2 Cod disciplină	OLR1117
2.3 Titularul activităților de curs	Pr. conf. dr. Grigore Dinu Moș		
2.4 Titularul activităților de seminar	Pr. conf. dr. Grigore Dinu Moș		
2.5 Anul de studiu	IV	2.6 Semestrul	7
2.7 Tipul de evaluare	E	2.8 Regimul disciplinei	O
2.9 Felul disciplinei			DF

3. Timpul total estimat (ore pe semestru) al activităților didactice

3.1 Număr de ore pe săptămână	4	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	2
3.4 Total ore din planul de învățământ	56	Din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp:					ore
Studii după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					13
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					35
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					17
Tutoriat					2
Examinări					2
Alte activități (practice)					69
3.7 Total ore studiu individual	69				
3.8 Total ore din planul de învățământ	56				
3.9 Total ore pe semestru	125				
3.10 Numărul de credite	5				

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	Teologie fundamentală și dogmatică, anul III semestrul I și II
4.2 de competențe	Cunoașterea istoriei mântuirii și a istoriei Bisericii Universale

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	Frecventarea cursului în proporție de minim 75% Studentii se vor prezenta la cursuri și seminarii cu telefoanele mobile închise
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	Frecventarea seminariilor în proporție de minim 75%. Termenul predării și susținerii lucrării de seminar este stabilit de titular de comun acord cu studentii. Nu se acceptă cererile de amânare decât pe motive obiectiv întemeiate. Nu sunt acceptate lucrările care nu sunt elaborate în conformitate cu exigențele și metodologia de elaborare și expunere a unei lucrări științifice (studierea temei pe baza bibliografiei indicate și expunerea cu respectarea metodologiei citării).

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> • Să cunoască terminologia de specialitate utilizată în Teologia fundamentală și dogmatică; • Să demonstreze capacitatea de folosire adecvată a noțiunilor de Teologia fundamentală și dogmatică; • Să își formeze capacitatea de predare a învățaturii creștine despre Persoana lui Iisus Hristos și lucrarea Lui mântuitoare în contextul cultural al societății contemporane; • Să își formeze capacitatea de contraargumentare și de susținere a dreptei credințe față de curentele care contravin învățaturii creștine despre Persoana lui Iisus Hristos și lucrarea Lui mântuitoare; • Să dezvolte deprinderi de utilizare corectă a rațiunii în explicarea și predarea conținuturilor credinței; • Să identifice și să aleagă metodele optime de predare și transmitere a învățaturii de credință.
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> • Să demonstreze preocuparea pentru perfecționarea rezultatelor activității profesionale prin asumarea de roluri într-o echipă multidisciplinară de muncă; • Să asume implicarea în activități de cercetare, cum ar fi: documentarea, elaborarea unor sinteze bibliografice adecvate, eventual a unor referate și articole de specialitate; • Să participe la proiecte, având caracter științific și să demonstreze capacitatea de a identifica oportunități pentru propria formare profesională în viitor.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	<ul style="list-style-type: none"> • Cunoașterea învățaturii de credință creștin ortodoxă despre Persoana lui Iisus Hristos și lucrarea Lui mântuitoare în contextul cultural al lumii contemporane.
7.2 Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none"> • Să înțeleagă bazele revelaționale și particularitățile hristologiei ortodoxe, în special centralitatea lui Hristos în teologia și viața Bisericii; • Să înțeleagă chipul evanghelic și istoricitatea Mântuitorului Iisus Hristos • Să înțeleagă specificul dogmei hristologice: Un singur Ipostas - Fiul lui Dumnezeu întrupat, cu două naturi: divină și umană, și să cunoască sensul unor termeni hristologici specifici: kenoză, unire ipostatică, enipostaziere, perihoreză. • Să cunoască consecințele unirii ipostatice și raportul dintre Persoana și lucrarea Mântuitorului Iisus Hristos; • Să cunoască cele trei slujiri sau demnități ale Mântuitorului Iisus Hristos: de Profet, de Arhiereu și Împărat; • Să înțeleagă semnificația Învierii lui Hristos și a Înălțării Lui la cer; • Să dezvolte abilitățile argumentative ale studenților în sensul obiectivelor precizate anterior.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Taina Persoanei lui Iisus Hristos. a) Anunțarea tainei Persoanei lui Iisus Hristos în profețiile mesianice; b) Mărturiile Noului Testament despre Persoana lui Iisus Hristos ca Dumnezeu și Om; c) Conștiința de Sine a lui Iisus ca Mesia-Hristos, Fiul lui Dumnezeu; d) Mesajul eshatologic al lui Iisus despre Împărăția lui Dumnezeu	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere, 2 ore
2. Chipul evanghelic și istoricitatea Mântuitorului Iisus Hristos ca Dumnezeu și Om.	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
3. Formula dogmatică de la Sinodul IV ecumenic. Analiză și sinteză teologică.	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere

<p>4. Unirea ipostatică (I) a) Kenoza și Întruparea Logosului b) Modul zămislirii Cuvântului c) De ce s-a făcut om Fiul lui Dumnezeu, iar nu Tatăl și nici Duhul? c) Despre cele două firi ale Logosului întrupat și însușirile lor d) Întreaga fire dumnezeiască în una din ipostasele ei s-a unit cu întreaga fire omenească e) Despre firea considerată abstract, în specie (comun) și în individ f) Cum trebuie înțeleasă expresia: „o singură fire întrupată a lui Dumnezeu Cuvântul”</p>	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	1 prelegere
<p>5. Unirea ipostatică (II) a) <i>Ipostasul compus</i> al Cuvântului întrupat; respingerea poziției monofizite a unei unice <i>naturi compuse</i> a Fiului lui Dumnezeu întrupat; respingerea poziției nestoriene a două ipostasturi în Iisus Hristos; b) Enipostazierea firii omenești în Ipostasul preexistent al Cuvântului și deplina actualizare a firii omenești în Hristos c) Perihoreza asimetrică a celor două firi ale Mântuitorului Iisus Hristos d) Interpretarea dogmatică a Trisaghionului e) Despre modurile împrăzierii celor omenești de către Cuvântul întrupat</p>	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	1 prelegere
<p>6. Consecințele unirii ipostatice (I) a) Considerații generale; b) Comunicarea însușirilor; c) Îndumnezeirea firii umane a Mântuitorului Iisus Hristos. „Momentul” îndumnezeirii firii Sale umane. d) Fecioara Maria, Născătoare de Dumnezeu.</p>	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	1 prelegere
<p>7. Consecințele unirii ipostatice (II) a) Lui Iisus Hristos I se cuvine o singură închinare, ca lui Dumnezeu; b) Lipsa de păcat a Mântuitorului; c) Posibilitatea iconizării Fiului lui Dumnezeu întrupat</p>	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	1 prelegere
<p>8. Consecințele unirii ipostatice (III) a) Cele două voințe ale Cuvântului întrupat b) Cele două lucrări ale Domnului Hristos c) Cele 5 nivele sau grade de actualizare ale voinței umane a lui Iisus Hristos</p>	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	1 prelegere
<p>9. Consecințele unirii ipostatice (IV) a) Afectele firești și neprihănite ale Mântuitorului Iisus Hristos b) Progresul Domnului în înțelepciune, vârstă și har c) Se poate vorbi despre neștiință, teamă, robie la Mântuitorul Iisus Hristos? d) Rugăciunea Domnului e) Patima corpului Domnului și impasibilitatea Dumnezeirii Lui; omonimia coruptibilității f) Pogorârea la iad a Mântuitorului Iisus Hristos</p>	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	1 prelegere

<p>10. Consecințele unirii ipostatice (V) a) cele 5 categorii de însușiri ale Fiului lui Dumnezeu întrupat b) însușirile care îl deosebesc pe Mântuitorul Iisus Hristos de ceilalți oameni: „neputința” de a păcătui, absența părerii / voinței gnomic, absența puterii seminale și consecințele asupra principiului soteriologic „tot ce este asumat este mântuit”</p>	prelegere, dezbateră sau discuție colectivă	1 prelegere
<p>11. Iisus Hristos și lucrarea Lui mântuitoare a) Legătura între Persoana lui Iisus Hristos și lucrarea Lui mântuitoare; b) Cele trei aspecte ale lucrării mântuitoare a lui Hristos; c) Cele trei direcții ale lucrării mântuitoare a lui Iisus Hristos.</p>	prelegere, dezbateră sau discuție colectivă	1 prelegere
<p>12. Cele 3 demnități / slujiri ale Mântuitorului Iisus Hristos: a) Învățătorul-Profetul b) Arhiereul și Jertfa supremă c) Împăratul</p>	prelegere, dezbateră sau discuție colectivă	1 prelegere
<p>13. Despre Cruce și despre sfintele și preacuratele Taine ale Domnului</p>	prelegere, dezbateră sau discuție colectivă	1 prelegere
<p>14. Înălțarea la cer și șederea la dreapta Tatălui a) Ce înseamnă „șederea în dreapta Tatălui”? b) Centralitatea Persoanei lui Iisus Hristos în viața bisericii și a lumii c) Principii de teologie a istoriei</p>	prelegere, dezbateră sau discuție colectivă	1 prelegere

Bibliografie

Patristică

1. Sf. Atanasie cel Mare, *Cuvânt despre Întruparea Cuvântului*, trad. de Dumitru Stăniloae, PSB, 15, Ed. IBMBOR, București, 1987.
2. Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și adevăr*, trad. de Dumitru Stăniloae, PSB, 38, Ed. IBMBOR, București, 1991.
3. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie, Filocalia 3*, trad. de Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1948.
4. Sf. Ioan Damaschin (+ 749), *Dogmatica*, trad. de pr. Dumitru Fecioru, Editura Scripta, București, 1993 (Expunerea exactă a credinței ortodoxe).

Contemporană

1. Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, Ed. IBMBOR, București, 1978, 1997, 2003.
2. Pr. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Ed. Omniscope, Craiova, 1993.
3. Nicolae Chițescu, Pr. Isidor todoran, Pr. Ion Petreună, Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. I, II, Ed. IBMBOR, București, 1958.
4. John Meyendorff, *Hristos în gândirea creștină răsăriteană* (1987), trad. de Nicolai Buga, Ed. IBMBOR, București, 1997.
5. Paul Evdokimov, *Hristos în gândirea rusă* (Cerf, 1970), trad. de Ion Buga, Ed. Simbol, București, 2001.
6. Ilarion Alfeyev, *Taina credinței, Introducere în Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Editura Doxologia, Iași, 2014.
7. Dumitru Stăniloae, *Legătura interioară dintre moartea și învierea Domnului*, în Studii teologice VIII, nr. 5-6, 1956, pag 275-287.
8. Dan Ilie Ciobotea, *Legătura dintre cruce și înviere în ortodoxie*, în Mitropolia Banatului, XXXIV, nr. 3-4, pag 123-127.
9. Nikos A. Matsoukas (U. Tesalonic), *Teologie Dogmatică și Simbolică*, (1985), vol. II, trad. de Nicușor Deciu, Ed. Bizantină, București, 2006.
10. Pr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos Pantocrator*, Ed. IBMBOR, București, 2005.
11. Karl Christian Felmy, *Dogmatica experienței eclesiale*, trad. de pr. prof. dr. Ioan Ică sr., Editura Deisis, Sibiu, 1999.
12. Pr. Ioan Ică Jr., *Canonul Ortodoxiei I*, Ed. Deisis, 2008.
13. Pr. Valer Bel, *Istoria omenirii ca istorie a mântuirii în Hristos*, în Studia Universitas Babeș-Bolyai Theologia Orthodoxă nr. 1-2, 2003 pag 57-69.
14. Pr. Dumitru Radu, *Îndrumări Misionare*, Ed. IBMBOR, București, 1986.
15. Ioannis Zizioulas, *Prelegeri de dogmatică creștină*, Editura Sophia, București, 2014.
16. Ilarion Alfeyev, *Hristos biruitorul iadului*, Editura Sophia, București, 2008.
17. Leonid Uspenky, *Teologia icoanei*, Editura Anastasia, București, 1994.
18. Ierotheos, Mitropolitul Nafpaktosului, *Dogmatica empirică după învățăturile prin viu grai ale părintelui Ioannis Romanidis*, volumul II, Dumnezeuul treimic – Crearea lumii – Căderea – Întruparea – Biserica – Viața după moarte, Editura Doxologia, Iași, 2017.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Taina Persoanei lui Iisus Hristos a) aprofundarea tematicii cursului; evidențierea celor mai puternice, mai „scandaloase” și mai revendicatoare cuvinte ale Mântuitorului Iisus Hristos	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
2. Chipul evanghelic al lui Iisus Hristos - aprofundarea temei potrivit gândirii pr. Dumitru Stăniloae	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
3. Formula dogmatică hristologică de la Sinodul IV Ecumenic (451) - diferența dintre deoființimea divină și deoființimea umană	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
4. Unirea ipostatică (I) - aprofundarea temei potrivit teologiei Sfântului Ioan Damaschinul și a teologiei neopatrstice	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar

5. Unirea ipostatică (II) - aprofundarea temei potrivit teologiei Sfântului Ioan Damaschinul și a teologiei neopatrstice	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
6. Consecințele unirii ipostatic (I) - aprofundarea temei potrivit teologiei Sfântului Ioan Damaschinul și a teologiei neopatrstice - mariologia ca <i>theotokologie</i>	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
7. Consecințele unirii ipostatic (II) - aprofundarea temei potrivit teologiei Sfântului Ioan Damaschinul și a teologiei neopatrstice	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
8. Consecințele unirii ipostatic (III) - aprofundarea temei din perspectiva teologiei Sfântului Maxim Mărturisitorul, a Sfântului Ioan Damaschinul și a teologiei neopatrstice	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
9. Consecințele unirii ipostatic (IV) - aprofundarea temei potrivit teologiei Sfântului Ioan Damaschinul și a teologiei neopatrstice	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
10. Consecințele unirii ipostatic (V) - aprofundarea temei potrivit teologiei Sfântului Ioan Damaschinul și a teologiei neopatrstice	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
11. Iisus Hristos și lucrarea Lui mântuitoare - aprofundarea temei potrivit gândirii pr Dumitru Stăniloae	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
12. Cele 3 demnități / slujiri ale Mântuitorului Iisus Hristos și analogiile lor în lume - aprofundarea temei potrivit gândirii pr. Dumitru Stăniloae	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
13. Înălțarea la cer și șederea de-a dreapta Tatălui - aprofundarea temei potrivit gândirii pr Dumitru Stăniloae - creștinismul în lumea contemporană; analiza „Legendei Marelui Inchizitor” din opera „Frații Karamozov” a lui Feodor Dostoievki - sensul cumulativ și eshatologic al istoriei	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	2 seminarii

Bibliografie suplimentară

1. Dumitru Stăniloae, *Chipul evanghelic al lui Iisus Hristos*, Editura centrului mitropolitan Sibiu, 1991.
2. Dumitru Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987.
3. Idem, *Iisus Hristos, Lumina lumii și îndumnezeitorul omului*, Editura Anastasia, București, 1993.
4. Joseph Ratzinger, *Iisus din Nazareth*, trad. de Alexandru Mihăilescu, Editura Rao, București, 2010.
5. Ioannis Romanides, *Dogmatica patristică ortodoxă. O expunere concisă*, trad. Dragos Dasca, Editura Ecclesiast, Sibiu, 2011.
6. Pr. Ion Bria, *Credința pe care o mărturisim*, Ed. IBMBOR, București, 1987.
7. Ioan Ică jr, *Maica Domnului in teologia secolului XX si in spiritualitatea isihasta a secolului XIV: Grigorie Palama, Nicolae Cabasila, Teofan al Niceei*, Editura Deisis, Sibiu, 2008.
8. Valer Bel, *Teologie și Biserică*, Presa Universitară Clujeană, 2008.
9. Patriarh Daniel Ciobotea, *Teologie și spiritualitate*, Ed. IBMBOR, București, 2010.
10. Pr. Dumitru Popescu, diac. Doru Costache, *Introducere în Dogmatica Ortodoxă*, Ed. Libra, București, 1997.
11. Jean-Claude Larchet, *Persoană și natură. Sfânta Treime – Hristos -Omul*, Editura Basilica, București, 2013.
12. Jaroslav Pelikan, *Iisus de-a lungul secolelor. Locul Lui în istoria culturii*, Editura Humanitas, București, 2000.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținuturile unităților de învățare au fost elaborate în urma consultării specialiștilor pe disciplină din facultățile de profil, pe baza Programei analitice aprobate la nivelul Patriarhiei Române. În egală măsură, au fost luate în calcul așteptările principalilor angajatori ai absolvenților acestei specializări: structurile eclesiale, structurile de asistență socială, structurile din domeniul educațional.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	<ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea sistemului Teologiei dogmatice, însușirea și utilizarea registrului terminologic și conceptual propriu hristologiei; - Asimilarea informațiilor de bază referitoare la Persoana și lucrarea Mântuitorului Iisus Hristos, la chipul Său evanghelic, la dogma și consecințele unirii ipostatică, la cele trei slujiri ale Mântuitorului Iisus Hristos; - Capacitatea de relaționare a informațiilor din perspectiva centralității lui Iisus Hristos în teologia și viața Bisericii și a creștinilor. 	Examen scris, condiționat de predarea și susținerea lucrărilor de seminar.	70%
10.5 Seminar/laborator	<ul style="list-style-type: none"> - Înțelegerea și însușirea problematicii tratate la curs și seminar; - Capacitatea de a integra într-un discurs propriu a informațiilor și conceptelor asimilate; - Flexibilitatea în elaborarea lucrărilor/ eseurilor tematice propuse, care reflectă o bună cunoaștere a informațiilor, precum și capacitatea de valorificare a lor în varii moduri 	Elaborarea și susținerea unei lucrări de seminar, repartizate de titularul activităților de seminar, la data stabilită, din cursul semestrului și predarea acesteia în seminarul din penultima săptămână de activitate didactică.	15%
		Participare activă la seminarii, întrebări și răspunsuri pertinente, participare la discuții, la lucrări în grup.	15%
10.6 Standard minim de performanță			
Cunoașterea conceptelor specifice ale hristologiei, chipul evanghelic al Mântuitorului Iisus Hristos, definirea Sa dogmatică la Sinoadele Ecumenice, unirea ipostatică și consecințele ei, cele trei slujiri ale Mântuitorului Iisus Hristos – Profet, Arhiepiscop, Împărat, precum și semnificația Întrupării, Jertfei, Învierii și Înălțării Sale la cer.			

Data completării
27 aprilie 2021

Semnătura titularului de curs
Pr. conf. dr. Grigore Dinu Moș

Semnătura titularului de seminar
Pr. conf. dr. Grigore Dinu Moș

Data avizării în departament

.....

Semnătura directorului de departament
Pr. prof. dr. Ștefan Iloaie

